

Bölüm 26

GASTROİNTESTİNAL CERRAHİDE PREOPERATİF HAZIRLIK VE POSTOPERATİF DÖNEM FİTOTERAPİ İLİŞKİSİ

Gülçin ŞAHİNGÖZ ERDAL¹

GİRİŞ

Arkeolojik kalıntılardan elde edilen veriler bitkilerin şifa amaçlı kullanımının Paleolitik döneme yani yaklaşık 60.000 yıl öncesine dayandığını göstermekle birlikte, bu tarih daha da eskilere dayanabilir. Milattan önce 3000’li yıllara ait Eski Çin yazıları ya da Mısır papirüslerinde bitkilerin tıbbi kullanımları hakkında bilgiler bulunmaktadır. Elde edilen veriler göstermiştir ki bazı topluluklarda (Afrika ve Kızılderililer gibi) bitkiler sadece şifa sağlamak amaçlı törenlerde kullanılırken bazı topluluklarda ise bitkilerin şifa için kullanımı daha sistemsel hale getirilmiştir. Geleneksel Çin Tıbbı ya da Ayurveda olarak bildiğimiz Hindistan kökenli doğal şifa sistemi gibi. Yapılan çalışmalar çeşitli zamanlarda dünyanın farklı yerlerinde benzer bitkilerin benzer amaçlar için kullanıldığını göstermektedir (1,2). Varsayımımız odur ki insanoğlunun varoluşuyla birlikte ortaya çıkan sağlık problemlerinde şifa kaynağı olarak bitkiler kullanılmış ve bitki şifa ilişkisi insanoğlunun varoluş tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Bununla birlikte bitkilerin kullanılarak hastalığın önlenmesi veya tedavi edilmesi anlamına gelen ‘Fitoterapi’ terimini ilk defa Fransız asıllı bir doktor olan Henri Leclerc (1870-1955) tarafından La Presse Medical dergisinde kullanmıştır (3,4). Günümüzde ise fitoterapi; “hastalıkların, tedavi edici etkiye sahip bitkilerin taze ya da kurutulmuş halleri ya da bu bitkilerden sağlanan özütlerin çay, şurup, tablet, damla, kapsül, gibi formlar haline getirilerek bunlarla tedavi edilmesi” olarak tanımlanmıştır.

FİTOTERAPİNİN ZAMAN İÇİNDE GELİŞİMİ

Günümüzde ilaç sanayisinin gelişmesine en büyük ivmeyi kimya ve biyokimya alanındaki gelişmeler sağlamıştır ve böylece fayda, zarar ve kalite göz önünde bu-

¹ Uzm Dr, İstanbul Bakırköy Dr Sadi Konuk EAH İç Hastalıkları ABD, gulcinctf@hotmail.com

hastalara fitoterapi eğitimi almış hekimlerce bitkisel ürünler reçete edilebilmekte ve bu reçeteler sağlık güvenceleri tarafından geri ödeme kapsamına alınmaktadır. Ülkemizde de bu ürünleri önerecek hekimlerin gerekli eğitimi alarak bitkisel ürünler ile ilgili yetkinlik kazanması gerektiği, ya da en azından yetkin olan hekimlere yönlendirmesi gerektiği kanaatindeyiz. Ayrıca kullanılacak ürünlerin temininin de doğru ve güvenilir bir yerden olması gerekmektedir.

Son olarak unutmamamız gereken bitkisel ürünlerin yalnızca sağlık amaçlı kullanılmadığıdır, çok eski uygarlıklarda olgusu gibi günümüzde de bitkisel ürünler sosyal ve kültürel yapıyla ve geleneklerle iç içedir. Maalesef çoğu hekimin bitkisel ürünlerle ilgili üzücü tecrübeleri mevcuttur. Bunların önüne geçmek için bütün sağlık çalışanları tarafından bu konuya gereken önem verilmeli ve hastaların zarar görmesini engellemek için doğru bilgilendirme ve yönlendirme yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. University of Maryland Medical Center [Internet]. *Herbal Medicine*. Son erişim: 03.01.2014. Erişim: <http://umm.edu/health/medical/altmed/treatment/herbal-medicine>.
2. Mat A. *Bitkiden İlaça Hepsinin Bir Öyküsü Var*. PharmaVision Kültür Yayınları 2. İstanbul; 2010.
3. Faydaoğlu E, Sürücüoğlu MS. Geçmişten günümüze tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanılması ve ekonomik önemi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 2011;11(1):52-67.
4. TC Sağlık Bakanlığı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Daire Başkanlığı [internet]. *Fitoterapi* [cited 2019 Feb 27]. Available from: <http://getatportal.saglik.gov.tr/TR,8509/fitoterapi.html>.
5. Asımgil A. *Şifalı Bitkiler*. İstanbul: Timaş Yayınları, 1997:43-151.
6. Vickers A, Zollman C. ABC of complementary medicine-herbal medicine. *BMJ* 1999;319: 1050-3.
7. Cassileth BR. *The Alternative Medicine Handbook*. London: W.W. Norton&Company, 1998: 86-99.
8. Oral B, Öztürk A, Balcı E, et al. Aile sağlığı merkezine başvuranların geleneksel/alternatif tıpla ilgili görüşleri ve kullanım durumu. *TAF Prev Med Bull* 2016;15(2):75.
9. Akupunktur Tedavi Yönetmeliği. Resmi Gazete Sayı No:20885 (29.05.1991).
10. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği. Resmi Gazete Sayı No:29158. (27.10.2014).
11. Uzun MB, Aykaç G, Özçelikay G. Bitkisel ürünlerin yanlış kullanımı ve zararları. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi* 2014;4(3):1-5.
12. Baytop T. *Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi*. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 1999;20:100-1.
13. Mete O. Kabalcı *Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2009:11-97.
14. Kaye AD, Clarke RC, Sabar R, et al. Herbal medicines: current trends in anesthesiology practice-a hospital survey. *J Clin Anesth* 2000;12(6):468-71.
15. Dorman T. Herbal medicine and anesthesia. *Curr Opin Anaesthesiol* 2001;14(6):667-
16. Baillard C, Bianchi A, Gehan G, et al. Anaesthetic preoperative assesment o chronic medications and herbal medicine use : a multicenter survey. *Ann Fr Anesth Reanim* 2007;26(2):132-5.
17. Hodges PJ, Kam PC. The peri-operative implications of herbal medicines. *Anaesthesia* 2002;57(9):889-99.
18. Uras C. *Ameliyat sonrası komplikasyonlar*. URL:<http://www.ctf.edu.tr/anabilimdallari/pdf/>. 5 Eylül 2010.

19. Düzen KÖ, Korkmaz M. Kanser hastalarında, semptom kontrolü ve tamamlayıcı ve alternatif tıp kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi* 2015;8(2):67-76.
20. Güçük İpek E, Güray Y, Demirkan B, Güray Ü, Kafes H, Başyigit F. Kardiyoloji polikliniğine başvuran hastalarda bitkisel kökenli alternatif tedavilerin ve tamamlayıcı besin ürünlerinin tüketim prevalansı. *Arch Turk Soc Cardiol* 2013;41(3):218-24.
21. Erdoğan Z, Oğuz S, Erol E. Kalp hastalarının tamamlayıcı tedavileri kullanma durumu. *Spatula DD* 2012;2(3):135-9. 56.
22. Weizman AV, Ahn E, Thanabalan R, et al. Characterization of complementary and alternative medicine use and its impact on medication adherence in inflammatory bowel disease. *Alimentary Pharmacology & Therapeutics* 2012;35(3):342- 9.
23. Ishizuka M, Shibuya N, Nagata H, et al. Perioperative Administration of Traditional Japanese Herbal Medicine Daikenchuto Relieves Postoperative Ileus in Patients Undergoing Surgery for Gastrointestinal Cancer: A Systematic Review and Meta-analysis. *Anticancer Res.* 2017 Nov;37(11):5967-5974. Review. PubMed PMID: 29061775.
24. Yamada T, Matsumoto S, Matsuda MKA, et al. The effect of Daikenchuto on postoperative intestinal motility in patients with right-side colon cancer. *Surg Today.* 2017 Jul;47(7):865-871. doi: 10.1007/s00595-016-1449-7. Epub 2016 Nov 21. PubMed PMID: 27873059.
25. Nishino T, Yoshida T, Goto M, et al. The effects of the herbal medicine Daikenchuto (TJ-100) after esophageal cancer resection, open-label, randomized controlled trial. *Esophagus.* 2018 Apr;15(2):75-82. doi: 10.1007/s10388-017-0601-9. Epub 2017 Dec 20. PubMed PMID: 29892933; PubMed Central PMCID: PMC5884909.
26. Cakir U, Tayman C, Serkant U, et al. Ginger (*Zingiber officinale* Roscoe) for the treatment and prevention of necrotizing enterocolitis. *J Ethnopharmacol.* 2018 Oct 28;225:297-308. doi: 10.1016/j.jep.2018.07.009. Epub 2018 Jul 11. PubMed PMID: 30005955.
27. Otake K, Uchida K, Mori K, et al. Efficacy of the Japanese herbal medicine rikkunshito in infants with gastroesophageal reflux disease. *Pediatr Int.* 2015 Aug;57(4):673-6. doi: 10.1111/ped.12582. Epub 2015 Mar 25. PubMed PMID: 25559780.
28. Hanada M, Furuya T, Sugito K, et al. Evaluation of the efficacy of incision and drainage versus hainosankyuto treatment for perianal abscess in infants: a multicenter study. *Surg Today.* 2015 Nov;45(11):1385-9. doi: 10.1007/s00595-014-1058-2. Epub 2014 Oct 22. PubMed PMID: 25331231.
29. Yang L, Shi ZH, Li YX, et al. Efficacy of tongfu mixture for treating post-ERCP pancreatitis: a clinical study. *Zhongguo Zhong Xi Yi Jie He Za Zhi.* 2014 Apr;34(4):423-5. Chinese. PubMed PMID: 24812896.
30. Yusif-Zadeh KR, Agaev BK. improving the results of surgical treatment of gallstone disease. *Eksp Klin Gastroenterol.* 2015;(11):71-6. Russian. PubMed PMID: 27214991.
31. Koçak ML. Bitkisel İlaçlar ve gıda takviyelerinde eczacının sorumluluğu. *Dozaj Dergisi.* 2013; 5: 30-1.
32. Erdem S., Ata Eren P. Tedavi amacıyla kullanılan bitkiler ve bitkisel ürünlerin yan etkileri. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi.* 2009; 66(3): 133-41.
33. Ersöz T. Bitkisel tedaviye bilimsel bakış: doğrular ve yanlışlar. *Çocuk Enfeksiyon Dergisi.* 2011; 5(1): 217-22.
34. Ernst E. Prevalance of use of complementary/alternative medicine: a systematic review. *Bulletin of the World Health Organization.* 2000; 78(2): 252-7.
35. World Health Organization [Internet]. *WHO monographs on selected medicinal plants* Volume 1. Son Erişim: 03.03.2013. Erişim: <http://apps.who.int/medicinedocs/en/d/Js2200e/> .
36. World Health Organization [Internet]. *WHO monographs on selected medicinal plants* Volume 2. Son Erişim: 03.03.2013. Erişim: <http://apps.who.int/medicinedocs/en/d/Js4927e/>.